

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ BAĞLAMINDA

TÜRK TOPLUMUNUN ERKEKLİK ALGISI

[The Turkish Perception of Masculinity Within the Context of Gender Roles]

Özge Zeybekoğlu*

ÖZET

Bireylerin, sırf kadın ya da erkek olmaları nedeniyle, nasıl davranmaları gerektiğini ve gerçekleştirmeleri beklenen sorumlulukların farklılığını ortaya koyan bir kavram olarak toplumsal cinsiyet rolleri, günümüz toplumlarında yaşanan toplumsal değişimler doğrultusunda yeniden üretilmekte ve tanımlanmaktadır. Kadının erkek egemen alana girmesiyle birlikte erkek de ev içi alanda kadının sorumluluklarını paylaşmaya başlamış, böylelikle geleneksel kadınlık ve erkeklik rollerinin geçerliliği tartışılır hale gelmiştir. Bu makalenin amacı, yeniden üretilen toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında Türk toplumunda erkeklik olgusuna ilişkin değişen algıları ortaya koymaktır.

Anahtar Sözcükler: cinsiyet, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet rolleri, erkeklik

ABSTRACT

The concept of gender which addresses how individuals have to behave and the differences of responsibilities they are expected to fulfill is being reproduced and redefined due to social changes contemporary societies undergo. The fact that men begin sharing domestic responsibilities of women goes hand in hand with women's breaking into male dominated spaces and consequently the validity of women's and men's roles become open to question. The aim of this paper is to put forth the changing perceptions concerning the phenomenon of masculinity in Turkish society in the context of gender roles, which are being reproduced, for consideration.

Key Words: sex, gender, gender roles, masculinity

* Araştırma Görevlisi / Akdeniz Üniversitesi / Sosyoloji Bölümü
İletişim: ozgezeybekoglu@akdeniz.edu.tr

I. GİRİŞ

Kadın ve erkek olmanın biyolojik anlamının dışında, sosyo-kültürel bir anlamı da olduğunun altını çizen toplumsal cinsiyet çalışmaları bünyesinde, kadına ilişkin pek çok konu çeşitli boyutlarıyla ele alınarak, kadın çalışmaları adı altında toplanmaktadır. Ancak, toplumu anlayabilmek, toplumsal sorunlara çözüm üretebilmek için, sadece kadını ve kadının yaşadığı sorunları ortaya koymak yeterli değildir. Kadın kadar erkeği de irdelemek, anlamak, farklı bağlamlarda ortaya koymak gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet çalışmalarının bütünlüğü açısından oldukça önemli olan erkeklik çalışmaları, erkekliğin yaşanış ve algılanış tarzları arasındaki farklılıkları, egemen erkekliğin yanı sıra farklı erkeklik örüntülerinin varlığını, erkeklik denilen tek bir şeyden söz etmenin imkânsızlığını ve erkekliğe ilişkin daha pek çok konuyu farklı yönleriyle irdelemek amacıyla ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada irdelemeye çalıştığımız, değişen toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında, farklı erkekliklerin ve erkeklik rollerinin ortaya çıkışı da, erkeklik çalışmalarının kapsamına giren bir diğer konu olarak karşımıza çıkmakta olduğudur.

II. CİNSİYET, TOPLUMSAL CİNSİYET VE ROL KAVRAMI

Toplumsal cinsiyet kavramı yakın zamanlara ait bir kavramdır. 1968 yılında ‘toplumsal cinsiyet’in biyolojik ‘cinsiyet’ten nasıl farklı olabileceğini göstermek için Robert Stoller tarafından ortaya atılmıştır (Stoller, 1968’den akt. Segal, 1992, s. 98). Bu kavram yetmişlerin başında Ann Oakley ile popülerlik kazanmış ve sosyolojiye girmiştir. Ann Oakley’e göre, “‘cinsiyet’ (sex) biyolojik erkek-kadın ayrımını anlatırken, ‘toplumsal cinsiyet’, (gender) erkeklik ile kadınlık arasındaki buna paralel ve toplumsal bakımdan eşitsiz bölünmeye gönderme yapmaktadır” (Sex, Gender and Society, 1972’den akt. Marshall, 1999, s. 98). Oakley, cinsiyetin biyolojik olarak belirlenmiş, toplumsal cinsiyetin ise toplumsal olarak oluşmuş düzlemlere tekabül ettiğini ileri sürmektedir (Savran, 2004, s. 234).

Cinsiyet (sex), bireyin kadın ya da erkek olarak sahip olduğu genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri; toplumsal cinsiyet (gender) ise kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rollerini ve sorumluluklarını ifade eden bir kavramdır. Illich’e (1996, s. 88) göre, gender (toplumsal cinsiyet) cinsiyetten (sex) başka ve daha fazla bir şeydir. Ancak Dökmen’in de (Dökmen, 2006, s. 5) belirttiği gibi, cinsiyet ve toplumsal cinsiyeti tamamen birbirinden ayırmak mümkün değildir; çünkü kültürün kadından ve erkekten bekledikleri (toplumsal cinsiyet), kadının ve erkeğin fiziksel bedenlerine (cinsiyet) ilişkin gözlemlerden tamamen ayrı değildir.

Toplumsal cinsiyet literatüründe karşımıza çıkan en önemli kavramlardan biri de rol kavramıdır. Toplumsal cinsiyet rolleri bireylerin, sırf kadın ya da erkek olmaları nedeniyle, kadınların ve erkeklerin nasıl davranmaları gerektiğini ve onlardan beklenen farklı sorumlulukları, görevleri ortaya koyan bir kavramdır. Her toplumun kadın ve erkeği biçimlendiren, yönlendiren, denetleyen, birbirinden ayıran ve en önemlisi de toplumsal rollerini oluşturan sosyo-kültürel değerler dizisi vardır.

Toplumsal cinsiyet örüntüleri, toplumsal değişmeyle birlikte değişen kültürel bir olgudur. Toplumsal cinsiyetin kazanılması ve rollerin pekiştirilmesi sürecinde aile başta olmak üzere, tüm toplumsal kurumlar etkili olmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerini öğrenen birey, toplumun beklentilerine uygun davranmakta zorluk çekmemekte, hatta çoğu zaman farkına bile varmamaktadır. Toplumsal cinsiyet var olan bir şey değildir; sürekli olarak yeniden öğrenilen ve üretilen bir olgudur. Connell'in (Connell, 1998, s. 191) de belirttiği gibi toplumsal cinsiyet, "bir nesne olmaktan çok, bir süreç" niteliği göstermektedir.

Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin dağılımına baktığımızda, tüm toplumlarda özel alan olarak adlandırılan ev-içi üretim işlerinin kadına, kamusal alan olarak adlandırılan ev-dışı üretim işlerinin erkeğe atfedildiği görülmekteydi. Kadınlardan beklenen özel alanlarında kalarak ev içi faaliyetleri yerine getirmeleriyle, erkeklerden beklenen kamusal alanda başarılı olmaları ve aile geçimini sağlamalarıydı. Ancak sanayi devrimi ve savaşların da etkisiyle kadınların ücretli olarak çalışma yaşamında yer almaya başlaması, köklü değişimlere yol açmıştır. Arslan'ın (Arslan, 2000, s. 5) da belirttiği gibi kadınlar anne, eş, ev kadını üçlemine bir de çalışan kadın rolünü eklemişlerdir. Kadınların ev kadını ve çalışan kadın rollerini aynı anda yerine getirmelerine bağlı olarak ortaya çıkan sorunlar, geleneksel cinsiyet rollerinin yeniden sorgulanmasını gerekli kılmış, hem kadınlık hem de erkeklik rolleri yaşanan toplumsal dönüşümlerden etkilenmiştir.

III. KAVRAM OLARAK ERKEKLİK

Cinsiyetten ve cinsiyet ilişkilerinden söz edildiğinde genellikle kadınlar ve “kadın sorunları” aklımıza gelmektedir. Ancak, cinsiyet ilişkileri yalnızca “kadın sorunları” denilen sorunlardan ibaret olmadığı gibi, “kadın sorunları” olarak görülen sorunlar da aslında yalnızca kadınların sorunları değildir (Bora, 2008, s. 13). Aslında kadınların ezilmişliği nasıl yaşadıklarını anlamak kadar, erkeklerin eril iktidar konumlarını nasıl sürdürdüklerini ve tahakkümü nasıl inşa ettiklerini anlamak da önemli olmalıdır (Sancar, 2009, s. 15).

“Kadın Çalışmaları” alanında, cinsiyet temelli iktidar ilişkilerinin öznesi olarak “erkekliğin” ne olduğu ve nasıl analiz edilebileceği sorusu yakın zamanlara kadar ciddi biçimde sorgulanmamıştır. Erkeklik, bugüne kadar, hakkında konuşulan ama politik, ideolojik ve akademik olarak fazla irdelenmemiş bir konu olmaya devam etmiştir (Sancar, 2009, s. 23). Erkeklik çalışmaları, erkekliğin tarihsel, kültürel ve toplumsal bir kurgu olduğundan hareketle, eril iktidarın kaynaklarına ve farklı tezahürlerine ışık tutmayı amaçlayan disiplinler arası bir akademik çalışma alanıdır. Erkeklik çalışmalarının altında yatan kavramsal tercih de belirgin bir şekilde toplumsal cinsiyetten yana yapılmıştır (Türk, 2008, s. 119-120).

Erkeklik hakkındaki araştırmaların yanıtlamaya çalıştığı soruların başında ise; “erkeklik”in ne olduğu, nasıl tanımlanabileceği yer almakta ve farklı tanımlamalar karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Maral’a (Maral, 2004, s. 140) göre erkeklik, erkeklere mal edilen özelliklerin, düşünce ve yaklaşım biçimlerinin toplumlara ve zamana göre değişebilen bir toplamını ifade ederken; Atay’a (Atay, 2004, s. 14) göre bir biyolojik cinsiyet olarak erkeğin, toplumsal yaşamda nasıl düşünüp, duyup, davranacağını belirleyen, ondan salt erkek olduğu için beklenen rolleri ve tutum alışları içeren bir pratikler toplamıdır. Connell ise erkekliği, erkekliğin kadınlığa karşı tanımlandığı bir toplumsal cinsiyet düzeni içinde kurulan ve bu yolla kadınlarla erkekler arasındaki iktidar ilişkilerini sürdüren toplumsal bir yapılanma olarak sunmaktadır (Demez, 2005, s. 39).

Erkek benliğinin nasıl tanımlandığı ve kurulduğu üzerine yapılan çalışmalar, (Connell 2002, Bourdieu ve Wacquant 2003, Frosh 1994, Levant ve Richmond 2007, MacMullan 2001, Pleck 1995, Segal 1992, Whannel 2002, Işık 1998) genel olarak, erkekliğin doğumla başlayan bir kendini gerçekleştirme mücadelesi olduğuna dikkat çekmektedir. Kendini “öteki” (kadınlar, eşcinseller, biseksüeller vb.) üzerinden tanımlayan bu kimlik, toplumdaki diğer erkeklerin gözetimi ve denetimi altındaki bir onaylanma sürecidir. Ancak bir dizi ritüel ve zorluk aşılarak kazanılan erkekliğin, sürekli olarak pekiştirilmesi gerekmektedir. Aksi halde erkek, egemenliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu durum erkek için ciddi bir gerilim nedeni olmaktadır (Oktan, 2008, s. 152-153).

Günümüz toplumlarında yaşanan değişimlerin etkisiyle geleneksel kadınlık ve erkeklik rollerinin etkisini yitirmesi ve cinsiyet rollerinin yeniden sorgulanmasıyla birlikte, hem çalışma yaşamında hem de ailede giderek egemenliğini kaybeden erkeklerle karşılaşılmaktadır. Oktan, (Oktan, 2008, s. 153) bir taraftan geleneksel olarak kendisine atfedilen değer ve rolleri sergileyerek erkekliğini yeniden üretmeye çabalayan, diğer yandan da toplumsal dönüşümle gelen ve geleneksel erkeklik tanımlarına uymayan ev işleri, çocuk bakımı gibi sorumlulukları yerine getirmesi ve empati, hoşgörü, uzlaşım gibi kadınsı değerleri sergilemesi beklenen erkeklerin içinde buldukları sorunlu ve bunalımlı erkeklik biçimlerinin görünür hale geldiğini vurgulamaktadır.

Geleneksel anlamda kurulan erkekliğin, tıpkı kadınlık gibi, yaşanan toplumsal dönüşümler ve yeniden sorgulanan, üretilen roller doğrultusunda egemenliğini kaybetmeye başladığı görülmektedir. Erkeklik kendini yeniden tanımlamakta, farklı erkeklikler ortaya çıkmaktadır. Günümüzde diğer toplumlarda olduğu gibi, Türk toplumunda da ortaya çıkan bu yeni erkeklikler dikkatleri üzerine çekmektedir.

IV. TÜRK TOPLUMUNDA ERKEKLİK ALGISI

Ataerkil değerlerin egemen olduğu Türk toplumundaki geleneksel erkeklik algısı, erkeğin her zaman başarılı, güçlü, iktidar sahibi olması, her şeye çözüm getirebilmesi, duygularını asla belli etmemesi, evin geçimini sağlaması ve belki de en önemlisi, her zaman her konuda kadından üstün olması gerektiği şeklindedir. Ataerkil sistemin erkeklerin lehine işleyen bir yapı olduğu bilinmektedir. Ataerkil yapının gündelik yaşamın pek çok alanında erkeklere tanıdığı üstünlük ve avantajlar açık bir şekilde görülmekle birlikte, Türk toplumunda erkek olmanın ve erkeklığe yüklenen toplumsal rolleri karşılayabilmenin aslında hiç kolay olmadığına ilişkin düşünceler de gün geçtikçe yaygınlık kazanmaktadır.

Günümüz toplumlarında geleneksel geniş ailenin çekirdek aileye dönüşmesi, kadının çalışma yaşamına girmesi, insan ömrünün uzaması, evin geçimini sağlamanın sadece erkeğe ait bir sorumluluk olmaktan çıkması gibi, yaşanan toplumsal değişmelerle birlikte kısmen de olsa ataerkil yapının dönüşüme uğradığı, geleneksel cinsiyet rollerinin geçerliliklerinin tartışıldığı ve bu rollerin yeniden tanımlandığı görülmektedir.

Türkiye’de kadın ve erkek, ataerkil sistemin bir uzantısı olarak iki farklı kutup biçiminde algılanmaktadır. Türkiye’de erkek olmanın özcesi, kadın gibi olmamaktır. Kadın gibi gülmemek, yürümek, giyinmemek, kadının yaptığı işleri yapmamak, yapıyorsa bile bunları makul sınırlarda tutmak, erkeklığın tanımının yapılmasını kolaylaştırmaktadır. Tersinden bakarsak, Türkiye’de sert, güçlü ve yetke sahibi olmak bir bakıma erkek olmayı vurgulamaktadır. Asıl ilginç olan ise, bu durumun kadınlar tarafından da onaylanıyor olmasıdır (Yüksel, 2001, s. 89).

Gündelik yaşamımızın pek çok alanında, toplumumuzda erkeğe atfedilen rollerin anlamının, ‘erkek adam dediğin...’ ifadesiyle sık sık hatırlatıldığına ve pekiştirildiğine tanık olunmaktadır. Bebeklikten itibaren dört bir tarafı erkeklığe özgü kavramlarla çevrilen erkekler, kendilerini toplumun beklediği ve istediği gibi olmaya mecbur hissetmekte, beklenen cinsiyet rollerinin dışına

çıkılmaya çabalamakta, başka bir deyişle, ‘erkek olmanın’ gereklerini yerine getirmeye çalışmaktadırlar.

Geleneksel cinsiyet rollerinin barındırdığı kadınlarla erkeklerin farklı oldukları inancı ve bu inançtan doğan beklentiler, hem kadın hem de erkek için oldukça olumsuz sonuçlar doğurabilmekte; bireylerin kendilerini gerçekleştirememelerine, mutsuz ve sağlıksız olmalarına yol açabilmektedir. Özellikle de erkekliğin biyolojik değil, kültürel bir olgu olması; verili değil, kazanılan bir durum olması ve her an yeniden oluşturulması, erkeklerin devamlı olarak erkekliklerini ispatlamasını zorunlu kıldığı için erkekliği kaybetme korkusu, erkeklerin sürekli bir kaygı durumu yaşamalarına yol açmaktadır. Goldberg’in şu sözleri erkeklerin yaşadığı durumu kanıtlar niteliktedir:

Erkekler, erkeklik imtiyazları ve güçleri için çok yüksek bir bedel ödediler. Erkekler, duygularından ve bedenlerinden kopuklar. Erkek oyun planının kurallarına göre yaşıyorlar ve bu şekilde sürüklenmekle kendilerine duygusal, psikolojik ve fiziksel olarak zarar veriyorlar. (Goldberg’dan akt. Diamond, 1998, s. 15).

“Kabadayıdan Sanal Delikanlıya Değişen Erkek İmgesi” adlı çalışmasıyla, Türkiye’de tarihsel süreç içerisinde değişen erkek imgesini ve Türk erkeğinin yeni konumunu değerlendiren Demez (Demez, 2005, s. 25), Osmanlı’nın kendini mahallenin namusunu korumakla yükümlü kabul eden “kabadayı” erkeğinden, günümüzün kişisel bakımına ve imajına özen gösteren metroseksüel erkeğine dönüşen Türk erkeğinin merak konusu olduğunun altını çizmektedir.

‘Bir erkek hakları savunucusu’ olarak yazdığı ‘Etekli İktidar’ adlı kitabında “sınırlarını genişleten kadınlar’ ve ‘köşeye sıkıştırılmış erkekler’ ifadelerini kullanan Akyüz, yeni Türk erkeğinin tanımını da yapmaktadır. Akyüz’ün (Akyüz, 2003, s. 121) tanımına göre yeni Türk erkeği;

...futbola, maddiyata, cinselliğe, prestij ve statüye önem veren, çocuk yapmak için evlenmek isteyen, poligamiyi çoğunlukla bir alternatif yaşam biçimi olarak kabul eden, kadının maddi sorumluluğunu almayı eskisi gibi sürdüren, teknolojik gelişmelere son derece açık, dünyayı keşfetmek için turistik gezilere çıkmak isteyen, arkadaşlıklarını daha hızlı tüketen, maddi çılgınlıkları uğruna oy vereceği partiyi değiştirebilen, aile bağlarına yine de önem veren, eskisine oranla daha bireyselci bir kimlik sergilemektedir.

Akyüz'ün tezlerine göre, günümüzde erkeklerin önünde; toplumun kafasındaki geleneksel erkeklik ve yeni kadının kafasındaki ideal erkek tanımı olmak üzere iki erkeklik tanımı vardır. Aslında bu durum erkeklerden çok Türkiye'nin koşullarına gönderme yapmaktadır. Modernleşme çabalarını sürdüren Türk toplumunda uzun yıllardır bu arada kalmışlık devam etmektedir. Türk insanı hemen hemen her alanda, geleneksel değerlerle modern değerler arasında sıkışıp kalmıştır. Geleneksel erkeklik tanımının artık çağın gereklerine uymadığı, kadınların kafasındaki erkek tipinin ise yapay ve kadınlar tarafından oluşturulmuş olduğu için gerçeği yansıtmadığı söylenmektedir. Kadının çalışma yaşamına girmesiyle, geleneksel kadın kalıbından çıktığı, ancak pek çok erkeğin kadınlara uzun süre geleneksel kadın kalıbına göre davranmaya devam ettiği anlatılmaktadır (Akyüz, 2003'ten akt. Demez, 2005, s. 178-179). Günümüzde benzer bir durumun erkekler aleyhine de yaşandığını belirten Akyüz (Akyüz, 2003, s. 158), geleneksel erkek kimliğinin köy ortamında, kadının çalışmadığı ve kitle iletişim araçlarının bu kadar gelişmediği bir dönemde tanımlandığının altını çizmekte, ama artık kentlerde, çalışan kadın karşısında yaşandığını ve yeni bir erkek kimliğinin belirlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Kadınların geçirdiği değişimle birlikte ideal erkek modellerinin de değişmesi erkekler üzerinde bir baskı yaratmakta ve erkeklerin de zaman içerisinde değişmesine yol açmaktadır. Günümüzde diğer toplumlarda olduğu gibi, Türkiye'de de yeni ideal erkek modelinin tartışıldığı bir dönemden geçilmektedir. Ülkemizde bir süredir yeni ideal erkek modeli tartışmaları kapsamında, metroseksüel erkeklik kavramı karşımıza çıkmaktadır. Kardeşoğlu (Kardeşoğlu, 2004) bu kavramın ortaya çıkışını erkeklerin, hayatın ve kadınların yoruculuğu ve karışıklığı karşısında iç dünyalarına dönüşüne ve artık kimim, ne istiyorum, kendimi nasıl mutlu edebilirim, nasıl daha fazla dikkat çekerim gibi soruları sordukları bir sürecin başlamasına bağlamaktadır.

Bu süreçle birlikte kendileri için yaşayan, kendi isteklerini ciddiye alan, “kendi merkezli yaşayan” erkekler ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte erkekleri yönlendiren ve onlara ücreti karşılığında lojistik destek sunanlar olarak 4-K ittifakı -kozmetikçiler, kuaförler, konformist kadınlar ve kıyafet satıcıları- erkekleri biçimlendirmek için elbirliğiyle dört koldan harekete geçmektedir. Tek ve tüm hedef “delikanlı Türk erkeğini” değiştirmek, ilk hedef ise tüylerini yolmaktır! İlk cephe bıyıklara açılmıştı. Bu savaş sosyolog Arus Yumul’un deyimiyle bir “modern erkek bedeni yaratma projesi”ydi. Ancak imajı ve bedeni değiştirmek de yetmedi. “İdeal erkek” olarak sunulan metroseksüel olmak, “bakımlı olmak”tan daha fazlasını gerektirmekteydi. “Kutsal” 4-K ittifakı, erkeğin sadece bedenini değil, ruhunu da yeniden biçimlendirmek, erkeğe yeni bir “format çekmek” istiyordu (Kardeşoğlu, 2004, s. 10-13).

Son dönemde üretilen ve Türk Dil Kurumu sözlüğüne bakımlı erkek olarak giren metroseksüel erkek tipinin, erkeğin homoseksüel etiketine maruz kalmadan tüketebilmesi için oluşturulmuş bir tanımlama örneği olduğu düşünülmektedir. Dış görünüşüne kadınlar kadar özen gösteren, ama cinsel tercihlerini kadınlardan yana kullanan erkekleri tanımlamak için oluşturulmuş, metropol sözcüğünden gelen şehrli erkek anlamında bir kavram olarak kullanılmaktadır. Metroseksüel erkek; hem iş adamı olup, hem çocukları ile ilgilenen, maskülen görünümlü olmayan, mutfakta iş yapan yeni erkek imajıdır. Bununla birlikte metroseksüellik; feminen yönleriyle barışık, duygularını göstermekten çekinmeyen, kadını anlamaya çalışan, birlikte olduğu kadının özgürlüğüne saygı duyan, paylaşım önem veren, kültürlü erkekleri tanımlayan bir kavramdır (Kula, 2009, s. 87).

FHM, Boxer ve Esquire adlı erkek dergilerinin Şubat, Mart, Nisan ve Mayıs 2005 sayılarında yer alan reklam fotoğraflarını inceleyen Kula (Kula, 2009), reklamlarda önceleri kadın bedeni kullanılırken, artık yakışıklı ve genç erkek bedenlerinin de kullanıldığını belirtmektedir. Kula, incelediği erkek dergilerinde yazıların içeriğinde ve reklam fotoğraflarında metroseksüel erkek kimliğinin, ideal rol modeli olarak tanımlandığı ve günümüz erkeklerine kimliklerini bu yönde yeniden inşa etmelerinin önerildiği sonucuna ulaşmaktadır.

Bakımlı olmaktan daha fazlasını içeren metroseksüel erkek kavramı, erkeklerdeki ve erkeklik kavramına ilişkin göndermelerdeki değişime önemli bir örnek oluşturmaktadır. Erkeklik çalışmalarıyla birlikte, ister gelişmiş ister gelişmekte olsun tüm toplumlarda erkekler ve erkekliğe ilişkin bilinmeyenler su yüzüne çıkarılmaya çalışılmaktadır. Erkeğe ilişkin bilinmeyen yönlerin ortaya çıkarılması, özellikle toplumsal cinsiyet bağlamında yapılan kadın çalışmalarını tamamlayıcı bir nitelik oluşturması açısından oldukça önemlidir.

Türk toplumunun erkekten beklentilerinin oldukça fazla olması erkeği ezen, zorlayan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk toplumunda erkek olmak, erkekliğin gereklerini yerine getirmek zor olmakla birlikte, istenilen bir durumdur; çünkü onur ve gurur duyulan bir statüyü beraberinde getirmektedir. Her geçen gün dikkatleri biraz daha üstüne çeken erkeklik çalışmaları, sadece kadını ya da sadece erkeği araştırmanın yeterli olmadığını savunarak, bu iki cinsin birbirini tamamladığını ve hem kadının hem de erkeğin tüm yönleriyle ortaya koyulmasının gerekli olduğunu savunmaktadır.

V. SONUÇ

Kadın ve erkek arasındaki farklılıkların sadece cinsiyet temelli olmadığı görülmektedir. Kadın ve erkeğin toplumda işgal ettikleri konumları belirleyen kültürel olarak inşa edilmiş rol, tutum ve davranış farklılıkları bulunmaktadır. Bu noktada karşımıza çıkan toplumsal cinsiyet kavramına ilişkin algılar ve roller, yaşanan toplumsal değişmelerle birlikte yeniden üretilmekte ve sorgulanmaktadır. Geleneksel kadınlık ve erkeklik rollerinin sorgulanması, ideal kadın modelini değiştirmekle kalmamış, ideal erkek modeli algısındaki değişimleri de beraberinde getirmiştir. Yaşanan toplumsal dönüşümlerle birlikte ortaya çıkan erkekliklerin, geleneksel erkeklığe oranla daha bireyselci bir kimlik olduğu görülmektedir. Türkiye’de metroseksüellik kavramı üzerine yoğunlaşan tartışmalar, kavramın toplumumuz tarafından benimsendiğini göstermektedir. Bedenlerine bakışları, duyguları, düşünceleri, istekleri ve beklentileri önem kazanan erkeklerin sayısının hızla artıyor olması, erkekler cepesinde yaşanan dönüşümün kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır.

REFERANSLAR

- Akyüz, S. (2003) *Etekli İktidar*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Arslan, Ş. A. (2000) *Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik*, Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- Atay, T. (2004) ““Erkeklik” En Çok Erkeği Ezer!”, *Toplum ve Bilim*, sayı: 101, s. 11-30
- Bora, A. (2008) *Sivil Toplum Kuruluşları İçin Toplumsal Cinsiyet Rehberi*, Ankara: Odak Ofset Matbaacılık.
- Connell, R. W. (1998) *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, Toplum, Kişi ve Cinsel Politika*, çev. Cem Soydemir, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Demez, G. (2005) *Kabadaydan Sanal Delikanlıya Değişen Erkek İmgesi*, İstanbul: Babil Yayınları
- Diamond, J. (1998) *Erkeklerin İyileşmesi Yeryüzünü de İyileştirecektir*, çev. Tijen İnaltong, İstanbul: Mavi Okyanus Yayıncılık
- Dökmen, Z. Y. (2006) *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Illich, I. (1996) *Gender*, çev. Ahmet Fethi, Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Kardeşoğlu, S. (2004) *Metroseksüel Erkekler Bakımlı Erkeklerin Kitabı*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Kula, N. (2009) “Erkek Dergilerindeki Reklam Fotoğraflarında (Yeniden) Üretilen Metroseksüel Kimlik”, *Erkek Kimliğinin Değişme(meye)n Halleri* içinde, ed. H. Kuruoğlu, İstanbul: Beta
- Maral, E. (2004) “İktidar, Erkeklik ve Teknoloji”, *Toplum ve Bilim*, sayı: 101, s. 127-143.
- Marshall, G. (1999) *Sosyoloji Sözlüğü*, çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Oktan, A. (2008) “Türk Sinemasında Hegemonik Erkeklikten Erkeklik Krizine: Yazı-Tura ve Erkeklik Bunalımının Sınırları”, *Selçuk İletişim*, cilt: 5, sayı: 2, s. 152-166
- Sancar, S. (2009) *Erkeklik: İmkânsız İktidar – Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Savran, G. A. (2004) *Beden Emek Tarih*, İstanbul: Kanat Kitap Pusula Yayıncılık.
- Segal, L. (1992) *Ağır Çekim Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler*, çev. Volkan Ersoy, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Türk, H. B. (2008) “Eril Tahakkümü Yeniden Düşünmek: Erkeklik Çalışmaları İçin Bir İmkân Olarak Pierre Bourdieu”, *Toplum ve Bilim*, sayı: 112, s. 119-146

Yüksel, N. A. (2001) *Tarkan Yıldız Olgusu*, İstanbul: Çivi Yazıları.